

Декларация

за развитието на социалните предприятия в България

Ние, представители на социални предприятия в България, водени от желанието за развитие на средата за социално предприемачество, се обединяваме около препоръки за мерки и политики, които адекватно да адресират предизвикателствата вследствие на множество кризи (здравна, енергийна, икономическа, политическа нестабилност).

Като отчитаме:

- развитието на средата за социално предприемачество в България през последните 10 години – влизането в сила на Закон за предприятията на социалната и солидарна икономика през 2019 г. и създаването на първата законодателна рамка, чрез която държавата дефинира социалното предприемачество;
- Негативния ефект на пандемията от COVID-19 върху развитието на много от социалните предприятия - за микропредприятията криза с подобен мащаб е огромно предизвикателство пред съществуването и развитието им.

Анализирайки най-значимите проблеми пред развитие на социалното предприемачество, а именно:

- **Недостатъчен финансов ресурс за развитие и устойчивост на социалнопредприемаческите идеи (спрямо степента на развитие – стартов капитал, капитал за разработване на нови идеи и продукти, подкрепа при кризи и несигурна външна среда)**

Програмите за финансиране на стартиращи социални предприятия не са достатъчно като брой и размер на средствата, за да насърчат растежа на социалнопредприемаческата инициатива.

Социалните предприятия често не са сред бенефициентите на антикризисни мерки за подкрепа на бизнеса (напр. вследствие на пандемията от COVID-19), което поставя големи предизвикателства пред тях при наличието на непредвидени външни фактори с мащаба на текущите кризи.

- **Политиките за насърчаване на социално предприемачество не успяват да догонят развитието в средата и актуалните нужди**

Законодателната рамка не насърчава значимо развитието на средата и повишаването на капацитета на социалните предприятия. Изключително малък е и броят регистрирани в Регистъра на социалните предприятия, регламентиран в рамките на Закона за социалната и солидарна икономика, а много организации не предвиждат такава регистрация. От една страна, бариера са самите изисквания за регистрацията,

а от друга не е ясна добавената стойност, нито ползата от това да бъдат част от списъка на социалните предприятия.

- **Слаба разпознаваемост на социалните предприятия като субекти – от институциите и сред широката общественост**

Много програми не разпознават социалните предприятия като субекти и съответно като бенефициенти и това затруднява достъпа до ресурс, който се предоставя на други бизнеси за подкрепа или развитие или в някои случаи гражданските организации, развиващи социално предприемачество не са допустим бенефициент (напр. Проект „Солидарност“, отворени процедури за дигитализация и др.).

Друг аспект е неразпознаването на различни групи социални предприятия и свеждането им само до такива, които наемат хора от уязвими групи. Необходимо е да се има предвид многообразието от граждански организации, развиващи социално предприемачество по отношение на сферите, в които работят - социални дейности, образование, екология и опазване на околната среда, култура, спорт, здравословен начин на живот, подкрепа на хора с увреждания, подкрепа на жертви на домашно насилие, работа с бежанци, развитие на местни общности.

Въпреки всички предизвикателства, много от социалните предприятия откриха в кризите нови възможности за реализация на нови идеи, продукти и услуги и демонстрираха високо ниво на умения за адаптация.

В контекста на съпътстващите кризи подкрепяща роля имат:

- Възможностите за адаптиране към онлайн позициониране и продажби;
- Подкрепа от донори и граждански организации, които предоставиха безвъзмездни средства, за да запазят работните места в социалните предприятия;
- Програми, които дават повече свобода самите социални предприятия да определят от какво имат нужда и как да планират и разходят предоставените средства.

Предложения, които трябва да бъдат взети предвид при реализиране на мерките в подкрепа на социалните предприятия:

1. **Гъвкаво финансиране за вече развиващите се социални предприятия –** необходими са различни по вид форми на финансова подкрепа, които насърчават развитието, а не само оцеляването на социалните предприятия. Особено силна нужда социалните предприятия са имали от достъп до оборотни средства, които да им позволят да покрият загубите си и до ресурси, които да са „свободни“ – например за закупуване на оборудване, покриване на данъци и такси, специфични спрямо бизнеса, които програми/проекти не покриват. Социалните предприятия не могат да се възползват от икономия от мащаба, тъй като купуват по-малки количества суровини на по-висока цена поради липса на средства за закупуване на едро и свиване на пазара.

2. **Грантови схеми и мерки, които отговарят на реални нужди** – отпусканите средства по тях да бъдат съобразени с актуални предизвикателства и да взимат предвид затруднения при покриване на големи авансови плащания. Има нужда да се увеличат авансовите плащания по различните проекти, които финансират дейността на социални предприятия, да се намали финансовата тежест, включително за осигуряване на банкови гаранции и да се заменят с инструменти, които могат да поемат рискови инвестиции.
3. **Подкрепа за повишаване на капацитета на екипите и за развитие на човешките ресурси** – проектните схеми, насочени към наемане на служители, към момента повече затрудняват социалните предприятия. Често тези средства затрудняват или блокират работата им поради нуждата от много оборотни средства и чести забавяния във възстановяване на направени разходи. Често грантовете са ориентирани към наемане на хора в уязвимо положение, но това изисква и паралелно отделяне на повече време и човешки ресурс в екипа на организацията за ефективното развитие на трудовите умения на тези служители. Необходимо е проектното финансиране да подкрепя развитието на екипите не само от гледна точка на наемане на хора от уязвими групи, но и от гледна точка на развитието на бизнес компонента и за това предвиждането на средства за наемане на подобни експерти е ключово (маркетинг, финансово управление, дигитално присъствие и кампании и др.).
4. **Разширяване на дефиницията и увеличаване на разпознаемостта на социалните предприятия** - важно е да се дадат по-широки възможности при определянето на едно предприятие за социално. Изискването за наемане, и то постоянно на трудов договор, на определени лица от уязвими групи или наличие на определен оборот, са изключително високи критерии, което ограничава приложното поле на Закона до тези, които всъщност са най-развити и успели, и възпрепятства подкрепата за всички стартиращи и с по-нисък капацитет. Необходими са целенасочени усилия за информиране на обществеността и популяризиране на бизнесите с кауза, които да повлияват положително на потребителските нагласи към техните продукти и услуги това налага да се приеме **облекчаване на критериите за вписване в Регистъра на социални предприятия и режима на отчитане**. Възможно е и обособяване на икономическа дейност по КИД – социално предприемачество, независимо от сферата на дейност. Това ще улесни вписването на социалните предприятия като бенефициент на по-широк кръг програми, но е важно да е по самоопределяне, а не спрямо Регистъра.
5. **Изграждане на устойчив механизъм за диалог и гаранции за участие на социалните предприятия в процеса на вземане на решение по отношение на политиките и мерките, които ги засягат.**

Подкрепена от:

1. Български център за нестопанско право
2. Фондация "Добруджа-история, традиции, култура"
3. Сдружение "Възможности без граници"
4. "Либенау България" ЕООД
5. Каритас Витания

6. Българска фондация Биоразнообразие
7. Фондация "Театър Нокс"
8. Фондация КОНКОРДИЯ България
9. Творчески център на калоферската дантела
10. Фондация "Радост за нашите деца"
11. Направено с любов 21
12. "Неща с душа" ЕООД
13. СДРУЖЕНИЕ РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНИЯ КАПИТАЛ
14. Фондация "Център за предприемачество и управленско развитие - България"
15. Impact Drive
16. Фондация "Светът на Мария"
17. Еврокик Консулт ЕООД
18. Сдружение "Граждански инициативи-гр. Ловеч"
19. Спаси Странджа
20. Сдружение "МС СВЯТ"
21. Фондация "Екологичен манифест - МанЕко"
22. БЪЛГАРСКА ХЪНТИНГТЪН АСОЦИАЦИЯ
23. Фондация "Надежда" - Кърджали
24. Мулти култи колектив
25. Сдружение "Дай, бабо,огънче"
26. Фондация Промяната
27. Българска Асоциация на Хора с Онкологични и др. заболявания (БАХОдЗ)
"Живот"
28. Фаст Гроут Сълюшънс ЕООД
29. Фондация Каузи
30. Фондация "Заслушай се"
31. Фондация "Взаимно"
32. МОГА - Младежка организация на глухите активисти
33. СП "Наистина жестов език" ООД
34. Фондация Синергия
35. Фондация "Фонд ИГА"
36. Каритас България
37. ЦНСТ ДМУ
38. СНЦ Асоциация Биомрежа
39. Сдружение "Няма невъзможни неща"
40. Фондация "Институт за социални услуги в общността"
41. Фондация "Св. Николай Чудотворец"
42. Сдружение "Закрила- Ловеч"
43. Сдружение "Роден край" - Каспичан
44. "Миряна 2009" ЕООД
45. "Образование без раници"